

Građansko učešće 2.0:

Transformacija lokalnih Saveta za mlade

*Analiza stanja
lokalnih
Saveta za mlade
u Republici Srbiji*

Uvod

Centar za građansko delovanje je, tokom marta i aprila 2024. godine, sproveo analizu trenutnog stanja i funkcionalnosti lokalnih Saveta za mlade u Republici Srbiji, fokusirajući se na jačanje građanskog angažovanja. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi aktuelno stanje lokalnih Saveta za mlade u Srbiji, identifikovati njihove snage, slabosti, sastav članova, prilike i pretnje unutar postojećeg sistema. Analiza je obuhvatila desk istraživanje i direktni kontakt sa jedinicima lokalne samouprave koje imaju formiran Savet za mlade radi prikupljanja informacija.

Prvi korak uključio je analizu postojećih Saveta i identifikaciju ključnih izazova. Nakon toga, proučavani su Zakon o mladima, nacrt novog Zakona o mladima, Strategija za mlade i Akcioni plan kako bi se identifikovali prostori za unapređenje u zakonodavnom okviru. Druga faza obuhvatila je konsultacije sa relevantnim akterima radi prikupljanja različitih perspektiva. Paralelno s konsultacijama, vršeno je prikupljanje sekundarnih podataka, uključujući analizu zakonodavnih okvira u susednim zemljama i primere dobre prakse s lokala iz Srbije.

Krajnji cilj ovog istraživanja bio je formulisanje konkretnih predloga i rešenja koji se odnose na standarde inkluzivnosti i funkcionalnosti lokalnih Saveta za mlade, kao i na standarde aktivnog učešća mladih u procesu razvoja, sprovođenja i praćenja politika za mlade na svim nivoima. Plan je doprineti institucionalnom učešću mladih u donošenju odluka, posebno u jačanju građanskog angažovanja i demokratskih procesa.

Normativni okvir

Zakon o mladima

Zakon o mladima¹ donet je se sa ciljem unapređenja položaja mladih u Srbiji, odnosno kako bi se stvorili uslovi za podršku mladim ljudima u različitim oblastima života i obezbedila lična i društvena dobrobit. Prema njemu, u kategoriju mladih spadaju osobe starosti od 15 do 30 godina, a ključni principi od kojih polazi su: načelo podrške mladima, jednakost i zabrana diskriminacije, jednake šanse za sve, aktivno učešće mladih, načelo jačanja svesti o značaju i društvenoj ulozi mladih i načelo odgovornosti i solidarnosti mladih. Zakon o mladima predviđa i Strategiju za mlade koju na predlog resornog ministarstva donosi Vlada za period od 10 godina.

Zakon o mladima Republike Srbije članom 16. definiše postojanje Nacionalnog Saveta za mlade. U členu 17. navodi se sledeće: "Radi usklađivanja aktivnosti u vezi sa ostvarivanjem omladinske politike na teritoriji autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave može osnovati pokrajinski, gradski i opštinski savet za mlade."

Deo oko Saveta za mlade na nivou JLS nije dodatno razrađivan ni ovim ni drugim zakonima, uredbama ili pravilnicima. Prema zakonskom opisu, Savet za mlade u jedinicama lokalne samouprave nije obavezan, već je opcionalna institucija. Drugim rečima, opštine i gradovi nisu obavezni da formiraju ovu instituciju. U nedostatku jasnih procedura, ovaj na papiru odlično zamišljen mehanizam koji treba da osigura aktivno učešće mladih u donošenju odluka, obično je 'izigran' bez ikakve realne funkcije.

¹ Zakon o mladima("Sl. glasnik RS", br. 50/2011 i 116/2022 - dr. zakon), dostupno na https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_mladima.html

Nacionalna strategija za mlade

Strategija za mlade u Republici Srbiji za period od 2023. do 2030. godine² kao jedan od ključnih dokumenata koji definiše institucionalne mehanizme za podršku ovoj društvenoj grupi, prepoznaje važnost strateškog delovanja u oblasti kulture i podsticanja kreativnosti mladih. Kada je reč o specifičnim ciljevima delovanja, Strategija navodi kontinuiranu podršku razvoja kreativnosti mladih i njihovo učešće u kreiranju kulturnih sadržaja, kao i povećano korišćenje kulturnih sadržaja među mladima.

U posebnom cilju 3: Mladi su aktivni učesnici društva na svim nivoima, jedan od pokazatelja je procenat JLS koje su osnovale savet za mlade, zatim udeo mladih koji je spreman da se angažuje u radu tela koje inicira ili donosi odluke od značaja za mlade sa posebnim fokusom na lokalne Savete za mlade.

Akcioni plan za period od 2023. do 2025. godine za sprovođenje Strategije za mlade u Republici Srbiji za period od 2023. do 2030. godine

Akcioni plan za period od 2023. do 2025. godine za sprovođenje Strategije za mlade u Republici Srbiji za period od 2023. do 2030. godine³ dodatno razrađuje mere za svaki posebni cilj. Jedan od pokazatelja je: Broj JLS koje imaju osnovan savet za mlade u kojem su članovi i mladi i koji je u skladu sa usvojenim standardima i redovno se sastaje. Procenat JLS koje su osnovale savet za mlade je 45%, u planu se navodi da 55% JLS nema savet za mlade.

Mera koja razrađuje poseban cilj: Mladi su aktivni učesnici društva na svim nivoima, jedan od pokazatelja je procenat JLS koje su osnovale savet za mlade je mera 3.1: Kreiranje uslova za uključivanje mladih u procese donošenja odluka i politika koje utiču na njih, kao i njihovog razvoja, primene, praćenja, sprovođenja i vrednovanja.

² Strategija za mlade u Republici Srbiji za period od 2023. do 2030. godine ("Službeni glasnik RS", broj 9 od 8. februara 2023.), dostupna na <https://pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2023/9/1/reg>

³ Akcioni plan za period od 2023. do 2025. godine za sprovođenje Strategije za mlade u Republici Srbiji za period od 2023. do 2030. godine, dostupno na https://mto.gov.rs/extfile/sr/2540/akcioni_pl_2023-2025_za_mlade_RS_2023-2030_063_cyr.pdf

Ostali zakon i propisi

Savet za mlade, kako sam naziv ukazuje, ima savetodavni karakter i njegovo osnivanje nije uređeno nijednim propisom tako da ne može da predstavlja obavezu JLS. Osnivanje saveta za mlade je praksa koja je razvijena iz potrebe za uključivanjem različitih aktera u rešavanje pitanja vezanih za omladinsku politiku u lokalnoj zajednici. Savet za mlade je multisektorsko telo sastavljeno od relevantnih članova koji obavljaju različite ali srodne delatnosti (jedinica lokalne samouprave – sektor za omladinu, kancelarije za mlade, udruženja mladih i za mlade sa sedištem u JLS, pružaoci usluga za mlade, škole, fakulteti, policijska uprava i druge relevantne institucije). Savet za mlade obično formira Gradsko ili opštinsko veće. Delokrug rada saveta se formuliše odlukom o osnivanju, a po pravilu obuhvata:

- planiranje omladinske politike na lokalnom nivou (mapiranje potreba mladih, utvrđivanje broja i strukture mladih u JLS, definisanje prioriternih oblasti omladinske politike)
- razmatranje pitanja vezanih za položaj mladih u JLS i predlaganje rešenja
- predlaganje relevantnih dokumenata u oblasti omladinske politike
- praćenje realizacije relevantnih aktivnosti
- monitoring i evaluaciju stanja mladih u JLS
- razmenu informacija i podsticanje međusektorske saradnje na području omladinske politike

Zakon o lokalnoj samoupravi Republike Srbije ne definiše eksplicitno postojanje raznih saveta, uključujući i Savet za mlade. Međutim, Zakon indirektno omogućava formiranje takvih saveta:

- zakon garantuje pravo građana na učestvovanje u lokalnoj samoupravi
- on takođe daje jedinicama lokalne samouprave (gradovima i opštinama) autonomiju u regulisanju i upravljanju javnim poslovima koji su u njihovoj nadležnosti

Formiranje Saveta za mlade predstavlja način da JLS uključi građane (u ovom slučaju, mlade) u procese odluke vezane za omladinsku politiku.

Zakon ovlašćuje Skupštinu jedinice lokalne samouprave da donose statut koji predstavlja osnovni pravni akt te jedinice. Statut može definisati formiranje Saveta za mlade, njegov sastav, način rada, kao i delokrug.

Dakle, Skupština donosi odluku o osnivanju Saveta za mlade, a samo telo najčešće formira Gradsko/Opštinsko veće.

Lokalni Saveti za mlade u Srbiji

Nažalost, ne postoji veliki broj ozbiljnih i aktuelnih analiza o Savetima za mlade u Srbiji. Prvo, to ukazuje na nedovoljnu pažnju javnosti, istraživača i donosilaca odluka prema aktivnostima i uticaju Saveta za mlade. Drugo, nedostatak resursa, uključujući finansijske, ljudske i političke resurse, može ograničiti mogućnosti sprovođenja analiza. Treće, nedostatak transparentnosti ili evaluacije rada Saveta može otežati procenu njihovog uticaja i efikasnosti. Konačno, nedostatak analiza može ukazati na nedovoljno prepoznavanje važnosti institucionalnog učešća mladih u procesima donošenja odluka. S obzirom na ove nedostatke, potrebno je veće angažovanje i podrška u istraživanju i promovisanju uloge Saveta za mlade u društvu, što je jedan od ciljeva i naše analize.

Rezultati istraživanja sa preporukama za razvoj i održivi rad Saveta za mlade u lokalnim zajednicama⁴ koje je sprovedla Nacionalna asocijacija kancelarija za mlade tokom 2018. godine govore da najveći broj JLS ima formalno uspostavljen Savet za mlade (62,5%), dok Savet za mlade nije uspostavljen u 32,1% opština koje su popunile upitnik. Na pitanje o institucijama zastupljenim u Savetu za mlade, ispitanici su dominantno naveli Gradsku upravu, Kancelariju za mlade, Dom zdravlja i različita udruženja građana. Osim Saveta za mlade, ispitanici su naveli formiranje različitih saveta i komisija. Najveći broj ispitanika tvrdi da se Savet za mlade ne sastaje (60,7%). Podjednak procenat Saveta za mlade je definisan statutom JLS i formiran prema broju ispitanika (62,5%). Pored toga, čak dve trećine ispitanika navodi da se Savet za mlade ne sastaje. Mali broj koordinatora (10%) nema informacije o tome da li je Savet za mlade definisan statutom ili da li je Savet formiran (5%). Kao razloge za neodržavanje sastanaka, ispitanici su najčešće naveli nedovoljnu zainteresovanost i inicijativu članova Saveta za mlade, nepostojanje samog Saveta, kao i loše funkcionisanje i neinformisanost članova o obavezama i zaduženjima. Dominantne institucije zastupljene u Savetu za mlade su Gradska uprava, Kancelarija za mlade, Dom zdravlja i udruženja građana. Ispitanici su naveli preko 50 različitih lokalnih saveta, a osim njih, naveli su i veliki broj različitih komisija koje rade na nivou lokalnih samouprava. Na pitanje koji su osnovni zadaci Saveta za mlade, ispitanici su naveli različite poslove iz domena lokalne omladinske politike u ravni sa KZM i drugim subjektima omladinske politike, ali među odgovorima su bila i navođenja 'kontrole nad KZM' i vođenje omladinske politike. Odgovori koji se nalaze u tabeli korespondiraju sa odgovorima tokom fokus grupa, kada je na sličan način navedeno da u nekim JLS Savet treba da vodi realizaciju LAP-a, omladinske politike u celini, da kontroliše KZM i druge subjekte omladinske politike, dok je u drugim JLS Savet ravnopravan horizontalni element omladinske politike.

⁴ Rezultati istraživanja sa preporukama za razvoj i održivi rad Saveta za mlade u lokalnim zajednicama, Nacionalna asocijacija kancelarija za mlade, april 2018., dostupno na <https://asocijacijakzm.org/wp-content/uploads/2020/06/Razvoj-i-odrzivi-rad-Saveta-za-mlade.pdf>

Krovna organizacija mladih Srbije (KOMS), u saradnji sa Grupom za analizu i kreiranje javnih politika (GAJP), je tokom 2021. godine sprovedla istraživanje pod nazivom "Lokalna omladinska politika u Republici Srbiji: saveti za mlade jedinica lokalne samouprave"⁵. Istraživanje je obuhvatilo sve 145 jedinica lokalne samouprave u zemlji. Podaci o Savetima za mlade su podeljeni u šest grupa, od jedinica koje nemaju Savet do onih sa inkluzivnim i funkcionalnim Savetima, koji su u manjini.

Prema rezultatima istraživanja, od 145 jedinica lokalne samouprave, 65 ih nema Savet za mlade, dok se 29 od 79 formiranih svrstava u grupu formiranih samo radi zadovoljavanja formalnosti. Takođe, 73% lokalnih samouprava nema Lokalni Akcioni Plan za mlade, a 79% njih nema opredeljena sredstva za finansiranje udruženja mladih i za mlade u sprovođenju lokalne omladinske politike. Dodatno, 119 jedinica lokalne samouprave nema omladinski klub, dok samo 6 od 145 ima sve instrumente lokalne omladinske politike, dok 23 jedinice nemaju nijedan instrument.

Istraživači izražavaju zabrinutost zbog ovih podataka i naglašavaju potrebu da se mladi uključe u rešavanje lokalnih problema. Nedostatak uključenosti mladih u procese donošenja odluka može dovesti do osećaja isključenosti i želje da napuste svoje lokalne zajednice, što ima negativan uticaj ne samo na mlade, već i na njihove porodice i celokupnu zajednicu.

Terensko istraživanje položaja i potreba mladih u Republici Srbiji⁶ koje je sprovedla Ninamedia research za potrebe Ministratsva turizma i omladine u periodu od decembra 2023. do februara 2024. godine na pitanje "U radu kog tela koje inicira ili donosi odluke od značaja za mlade biste bili spremni da se angažujete?", 7,8% mladih navodi da je to lokalni Savet za mlade.

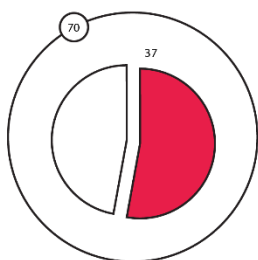
⁵ Lokalna omladinska politika u Republici Srbiji: saveti za mlade jedinica lokalne samouprave, Krovna organizacija mladih Srbije, Beograd, 2021, dostupno na <https://koms.rs/wp-content/uploads/2021/08/Lokalna-omladinska-politika-u-RS-FINAL-1.pdf>

⁶ Istraživanje položaja i potreba mladih u Republici Srbiji, Ninamedia research, decembar 2023. - februar 2024. godine <https://mto.gov.rs/extfile/sr/4341/Istrazivanje.pdf>

Za potrebe analize, kontaktirali smo Ministarstvo turizma i omladine s molbom da s nama podele podatke o lokalnim Savetima za mlade. Iz Sektora za omladinu Ministarstva turizma i omladine obavestili su nas da podaci o lokalnim Savetima za mlade nisu objavljeni kao deo zvaničnih izveštaja. Ukrštanjem rezultata postojećih, već pomenutih, istraživanja i podataka do kojih smo došli pretražujući zvanične internet prezentacije jedinica lokalne samouprave, došli smo do broja od 70 JLS koje imaju formiran Savet za mlade, što je bio uzorak istraživanja.

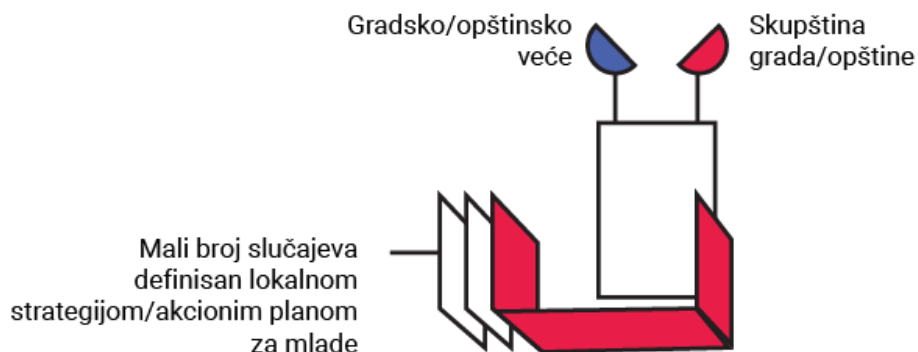
Pitanja su osmišljena tako da prikupe mišljenja i iskustva zaposlenih u JLS koja su indikativna za stanje i funkcionalnost Saveta za mlade. Anketa je sadržavala 13 pitanja, većinom zatvorenog tipa, što znači da su ispitanici imali unapred definisane opcije za odgovor, poput "da" ili "ne", ili su im ponuđene opcije za odabir. Neka pitanja su tražila konkretne odgovore, poput broja članova Saveta ili strukture članstva, dok su druga bila više ocenjivačka, kao što je ocena rada Saveta na skali od 1 do 5. Anketa je sadržavala kombinaciju nominalnih, rednih i odgovora na skali. Pored toga, neka pitanja su tražila dodatne dokumente ili informacije putem linkova, što je doprinelo dubljem razumevanju konteksta i detalja vezanih za rad Saveta za mlade. Takođe, postojalo je pitanje koje je tražilo sugestije o tome kako bi Savet mogao poboljšati svoj rad, što je omogućilo ispitanicima da izraze svoje mišljenje i predlože konstruktivne ideje za unapređenje rada Saveta. Istraživanje je sprovedeno od marta do aprila 2024. godine i sastojalo se iz dva dela: desk analize i online ankete.

Desk analiza - ovaj deo istraživanja prvenstveno je korišćen za prikupljanje podataka o normativnom i institucionalnom okviru u kome se sprovodi omladinska politika, posebno u delovima koji se odnose na rad i postojanje Saveta za mlade. Sastojao se od prikupljanja dostupnih podataka koje su sakupile i objavile nacionalne i lokalne institucije, kao i nevladine organizacije. Analizirani su pravni i strateški dokumenti/politički dokumenti, kao i dostupne evaluacije njihove implementacije.

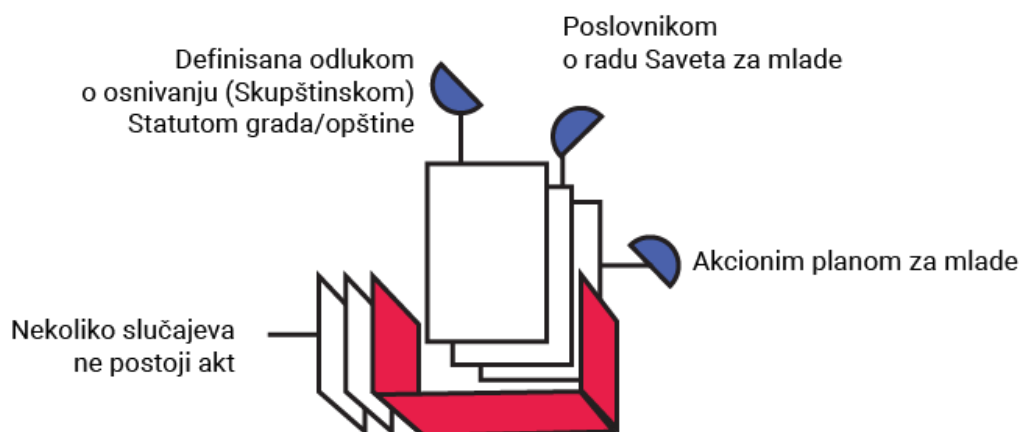
Online anketa je poslata na email adrese svih 70 JLS iz uzorka, a u anketi je učestvovalo 37 JLS, a dobijeni podaci su ukršteni sa podacima do kojih smo došli desk analizom .

Na pitanje "Da li je Savet definisan Statutom opštine/grada ili lokalnom Strategijom/AP za mlade ili drugim aktom?", najčešći odgovori su da je Savet formiran putem odluke Skupštine grada, rešenjem gradskog ili opštinskog veća, dok je u nekoliko slučajeva definisan lokalnom Strategijom/AP za mlade.

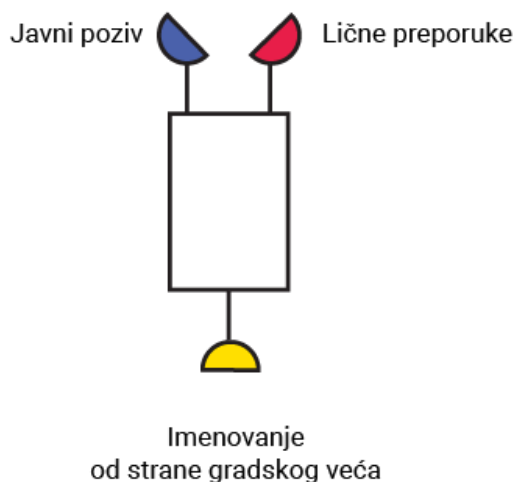
Da li je Savet definisan Statutom opštine/grada ili lokalnom Strategijom/AP za mlade ili drugim aktom?

Na pitanje "Da li je nekim aktom definisana nadležnost Saveta, broj i struktura članova?", najčešći odgovori su da je nadležnost definisana Odlukom o osnivanju (Skupštinskom), Statutom grada ili opštine, Poslovnikom o radu Saveta za mlade, Akcionim planom za mlade, dok u nekoliko slučajeva nije bilo posebnog akta.

Da li je nekim aktom definisana nadležnost Saveta, broj i struktura članova?

Na pitanje "Kako su birani članovi Saveta (javni poziv, lične preporuke...)?", najčešći odgovori su da su članovi birani putem javnog poziva, ličnih preporuka ili imenovanjem od strane Gradskog veća.

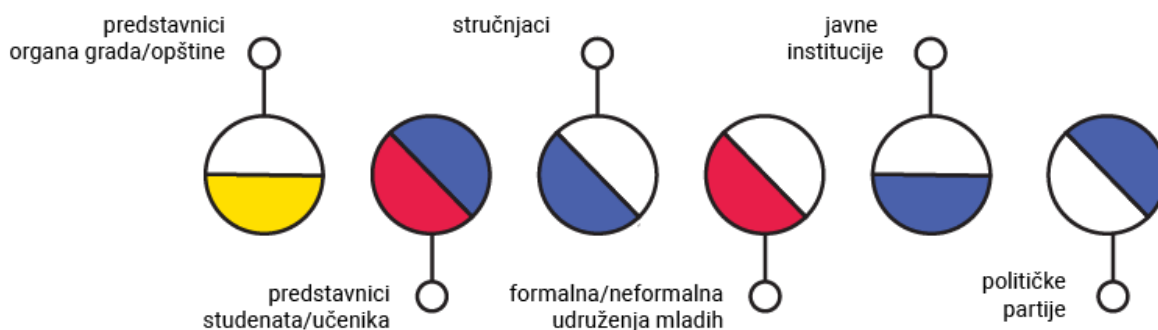
Kako su birani članovi Saveta (javni poziv, lične preporuke...)?

Na pitanje "Koliko Savet ima članova? Ukupan broj članova, broj mladih (do 30 godina), broj muškaraca, broj žena?", iz odgovora se može zaključiti da Savet broji od 7 do 13 članova, pri čemu je prosečno više od $\frac{2}{3}$ članova ispod 30 godina.

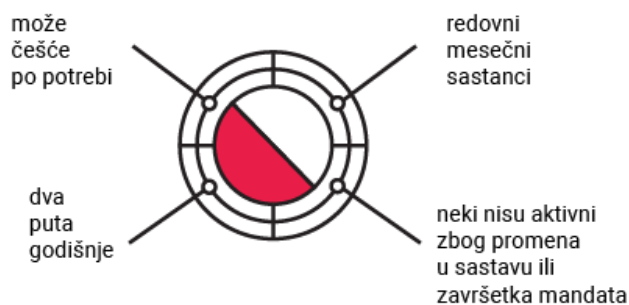
Koliko Savet ima članova? Ukupan broj članova, broj mladih (do 30 godina), broj muškaraca, broj žena?

Na pitanje "Struktura članstva Saveta? Broj predstavnika JLS (predstavnici osnivača, odbornici, članovi Veća...), broj predstavnika udruženja građana, broj predstavnika drugih institucija, broj predstavnika đaka i studenata, broj predstavnika neformalnih grupa:", odgovori variraju u zavisnosti od lokalnih propisa i prakse. Uobičajeno, Savet može uključivati predstavnike organa grada/opštine, učenika i studenata, stručnjake, formalna i neformalna udruženja mladih, javne institucije i političke partije.

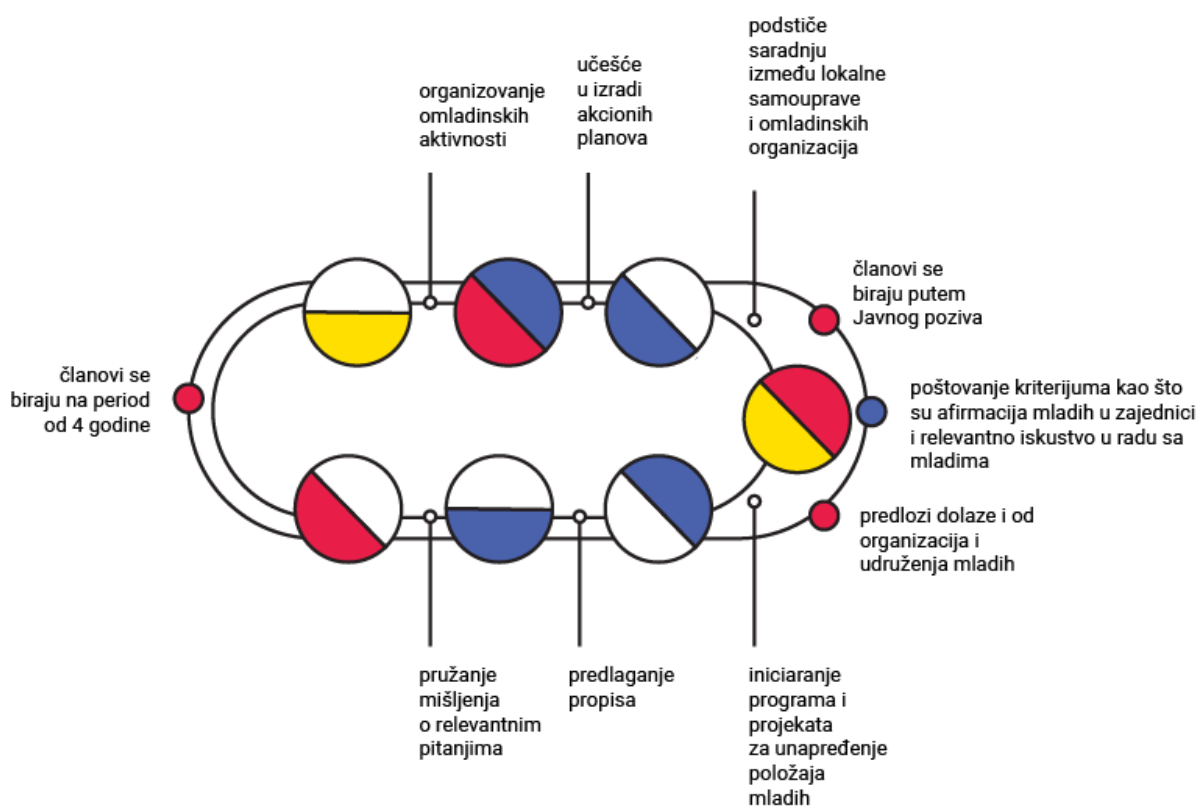
Struktura članstva Saveta? Broj predstavnika JLS (predstavnici osnivača, odbornici, član Veća...), broj predstavnika udruženja građana, broj predstavnika drugih institucija, broj predstavnika đaka i studenata, broj predstavnika neformalnih grupa:

Na pitanje "Da li se Savet sastaje i koliko često?", najčešći odgovori su da Savet obično ima redovne mesečne sastanke, ali se može sastajati i češće po potrebi, dok neki Saveti imaju sastanke dva puta godišnje. Neki Saveti trenutno nisu aktivni zbog završetka mandata ili promena u sastavu, dok drugi imaju fleksibilan raspored sastajanja, obično najmanje dva puta godišnje.

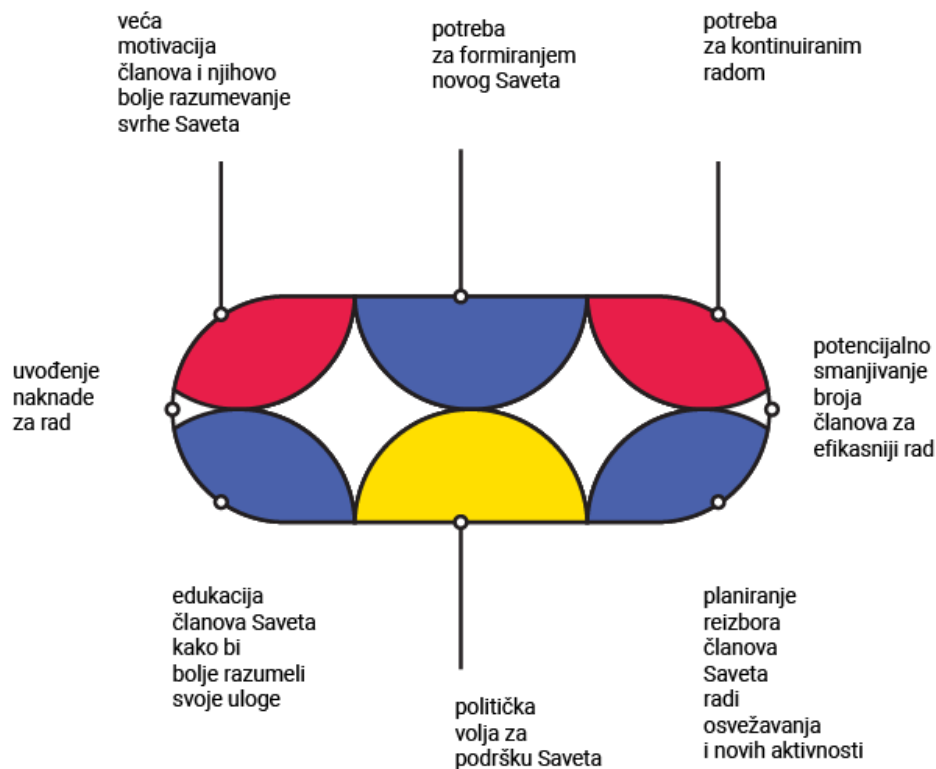
Da li se Savet sastaje i koliko često?"

Na pitanje o nadležnostima Saveta, sumirano, Savet za mlade ima širok spektar nadležnosti i obaveza u kreiranju i sprovođenju lokalne omladinske politike. Njegove funkcije obuhvataju organizovanje omladinskih aktivnosti, učešće u izradi akcionih planova, pružanje mišljenja o relevantnim pitanjima, predlaganje propisa, kao i iniciranje programa i projekata za unapređenje položaja mladih. Takođe, Savet podstiče saradnju između lokalne samouprave i omladinskih organizacija, kao i međugradsku saradnju u oblasti omladinskih pitanja. Članovi Saveta se biraju na period od četiri godine putem javnog poziva, uz predloge od strane različitih organizacija i udruženja mladih, uz poštovanje određenih kriterijuma kao što su afirmacija mladih u zajednici i relevantno iskustvo u radu sa mladima. Način rada Saveta je regulisan Poslovníkom o radu i Programom rada, a sredstva za njegov rad obezbeđena su u budžetu opštine.

Na pitanje nadležnosti Saveta, sumirano Savet za mlade ima širok spektar nadležnosti i obaveza u kreiranju i sprovođenju lokalne omladinske politike..

Šta je potrebno da bi Savet radio bolje? Prosečni odgovori ukazuju na potrebu za formiranjem novog Saveta i kontinuiranim radom, većom motivacijom članova i njihovim boljim razumevanjem svrhe Saveta, političkom voljom za podršku Savetu, planiranjem reizbora članova Saveta radi osvežavanja i novih aktivnosti, te edukacijom članova Saveta kako bi bolje razumeli svoje uloge, potencijalno smanjenje broja članova za efikasniji rad i uvođenje naknade za njihov rad.

Šta je potrebno da bi Savet radio bolje?

Postoji nekoliko primera dobre prakse u Srbiji, gde su JLS u svoje Strategije ili lokalne akcione planove za mlade, u delu dokumenta koji sadrži mehanizme održivosti realizacije strategije, definisali i deo oko Saveta za mlade. Od zadataka Saveta, načina izbora članova, strukture članova i ključa po kom se biraju, do načina rada Saveta, godišnjeg programa koji je operativni godišnji plan realizacije Lokalnog akcionog plana za mlade, do saradnje i sredstava za rad. Primer dobre prakse je opština Obrenovac, više u normativnom delu, nego što je to u praksi slučaj. Nažalost, u praksi se često i najbolji propisi i procedure mogu izigrati.

Gradska opština Obrenovac je u svom Akcionom planu za mlade za period 2022–2027. godine, u delu mehanizama koji bi trebalo da osiguraju realizaciju plana, pod tačkom institucionalne strukture učešća mladih, definisala sve što je potrebno za funkcionisanje Saveta za mlade.

Savet za mlade ima sledeće zadatke:

1. Inicira i učestvuje u izradi lokalne omladinske politike u oblasti obrazovanja, rekreacije, korišćenja slobodnog vremena, povećanja zaposlenosti, informisanja, aktivnog učešća, obezbeđivanja jednakih šansi, zdravlja, kulture, ravnopravnosti polova, sprečavanja nasilja i kriminaliteta, pristupa pravima, održivog razvoja, životne sredine i drugih oblasti.
2. Učestvuje u izradi posebnih lokalnih akcionih planova, programa i politike u saglasnosti sa Nacionalnom strategijom za mlade i prati njihovo ostvarivanje.
3. Daje mišljenje o pitanjima od značaja za mlade i obaveštava organe opštine o istima.
4. Daje mišljenje na nacрте propisa i odluka koje donosi Skupština gradske opštine u oblastima značajnim za mlade.
5. Usvaja godišnje i periodične izveštaje o ostvarivanju lokalne omladinske politike i lokalnih akcionih planova i programa za mlade i podnosi ih Skupštini opštine.
6. Inicira pripremu projekata ili učešće opštine u programima i projektima za mlade u cilju unapređenja položaja mladih i obezbeđenja ostvarivanja njihovih prava.
7. Podstiče saradnju između opštine i omladinskih udruženja i daje podršku realizaciji njihovih aktivnosti.
8. Podstiče ostvarivanje međupštinske saradnje koja se odnosi na omladinu i o tome obaveštava organe opštine.
9. Daje mišljenje o predlozima projekata od značaja za mlade koji se delimično ili potpuno finansiraju iz budžeta opštine, prati njihovo ostvarivanje i daje svoje mišljenje nadležnom organu opštine.
10. Predlaže donošenje odluka, programa i drugih akata od značaja za unapređenje položaja mladih.
11. Vodi računa o informisanosti mladih o svim pitanjima značajnim za unapređenje njihovog položaja.
12. Predlaže finansijski plan za implementaciju Lokalnog akcionog plana za mlade.
13. Po potrebi poziva predstavnike javnih službi, ustanova, tela gradske opštine na sednice Saveta za mlade.
14. Predlaže raspisivanje konkursa za finansiranje projekata za realizaciju Lokalnog akcionog plana za mlade.
15. Obavlja i druge poslove od interesa za mlade.

Savet za mlade ima 9 članova.

Predsednika i članove Saveta za mlade imenuje Veće gradske opštine na period od četiri godine, a po isteku mandata mogu biti ponovo imenovani. Gradska opština Obrenovac ima dva predstavnika u Savetu za mlade kao predstavnike osnivača, ali oni se ne mogu birati za predsednika i zamenika predsednika Saveta za mlade. Članovi Saveta su takođe tri predstavnika javnih službi i ustanova, jedan predstavnik učeničkih parlamenata, dva predstavnika dve najveće odborničke grupe, i jedan predstavnik omladinskih udruženja ili neformalnih grupa.

Kandidate za članove Saveta za mlade predlažu udruženja mladih i udruženja koja se bave mladima, učenički parlamenti, neformalne grupe, studentske organizacije, odborničke grupe, škole i druge javne službe i ustanove. Predlagači moraju pismeno obrazložiti kako su i na koji način njihovi kandidati afirmisali pozitivnu ulogu i značaj mladih u lokalnoj zajednici, da li su dobitnici nagrada od značaja za mlade ili imaju iskustvo u radu sa mladima.

Način rada Saveta za mlade

Savet održava redovne sednice najmanje četiri puta godišnje. Sednice saziva i predsedava im predsednik Saveta za mlade. Savet za mlade donosi odluke većinom glasova, a članovi Saveta mogu učestvovati u raspravi o pitanjima koja ih neposredno zanimaju, ali ne i u odlučivanju o njima.

Savet za mlade može imenovati svoja radna tela za posebna područja delovanja i organizovati različite aktivnosti, poput foruma, tribina i radionica. Stručne i administrativne poslove obavljaju stručne službe Uprave gradske opštine Obrenovac.

Program rada Saveta za mlade

Program rada Saveta za mlade sadrži aktivnosti kao što su učestvovanje u kreiranju i praćenju implementacije Lokalnog akcionog plana za mlade, konsultovanje sa udruženjima mladih, saradnja sa telima gradske uprave o politici prema mladima i ostale aktivnosti važne za rad Saveta za mlade i poboljšanje položaja mladih.

Sredstva za rad Saveta za mlade

Sredstva za rad Saveta za mlade obezbeđena su u budžetu Gradske opštine Obrenovac za implementaciju Lokalnog akcionog plana za mlade. Članovi Saveta za mlade primaju naknadu za svoj rad.

Kako smo i naveli i najbolja rešenja na papiru u praksi se mogu izigrati i izgledati potpuno drugačije. Ovaj model ima nekoliko potencijalnih manjkavosti koje bi mogle ograničiti efikasnost i inkluzivnost Saveta za mlade.

U delu koji se odnosi na broj i izbor članova:

1. **Ograničen broj članova:** Sa samo 9 članova, Savet možda neće adekvatno predstavljati raznolikost mladih u lokalnoj zajednici. Povećanje broja članova ili uvođenje dodatnih pozicija koje bi predstavljale specifične interese ili grupe mladih moglo bi doprineti većoj inkluzivnosti.
2. **Način imenovanja članova:** Imenovanje članova od strane Veća gradske opštine može dovesti do nedostatka nezavisnosti i mogućnosti političkog uticaja na sastav Saveta. Uvođenje transparentnijeg procesa selekcije, uključujući veću ulogu nezavisnih tela ili panela za selekciju, moglo bi poboljšati integritet procesa imenovanja.
3. **Nedovoljna participacija mladih u procesu selekcije:** Iako se udruženja mladih, škole i druge organizacije mogu predložiti kandidate, nedostatak direktnog učešća mladih u procesu selekcije može ograničiti njihovu aktivnu ulogu u oblikovanju Saveta. Uključivanje mladih u proces intervjuisanja i izbora članova Saveta moglo bi povećati njihovu angažovanost i osećaj vlasništva nad Savetom.
4. **Nedovoljna jasnoća kriterijuma za izbor članova:** Kriterijumi za izbor članova, iako postavljeni, mogu biti podložni tumačenju i zloupotrebi. Preciznije definisanje kriterijuma, kao i transparentnost u procesu ocenjivanja kandidata, moglo bi osigurati da se biraju članovi koji zaista imaju relevantno iskustvo i sposobnosti za rad u Savetu.

Unapređenje ovog modela može uključivati veće učešće mladih u procesu selekcije članova Saveta, transparentniji proces imenovanja, proširenje broja članova radi bolje reprezentacije, kao i preciznije definisanje kriterijuma za izbor članova. Ovi koraci bi mogli doprineti jačanju legitimnosti i efikasnosti Saveta za mlade, kao i većem poverenju mladih u proces donošenja odluka na lokalnom nivou.

U delu koji se odnosi na program rada:

1. **Ograničena participacija u kreiranju programa rada:** Iako se Savet za mlade angažuje u kreiranju programa rada, ovaj proces možda nije dovoljno inkluzivan. Mladi bi trebalo da imaju veću ulogu u identifikovanju prioriteta i aktivnosti u programu rada kako bi se osigurala adekvatna reprezentacija njihovih potreba i interesa.
2. **Odobrovanje programa rada od strane Veća GO Obrenovac:** Činjenica da program rada Saveta za mlade mora biti odobren od strane Veća GO Obrenovac može ograničiti autonomiju Saveta. Postoji rizik da politički interesi ili prioriteti Veća mogu uticati na sadržaj programa rada, što može dovesti do gubitka fokusa na stvarne potrebe mladih.
3. **Ograničenost u delokrugu aktivnosti:** Program rada Saveta za mlade fokusiran je na određene aktivnosti, poput učestvovanja u kreiranju Lokalnog akcionog plana za mlade i saradnji sa telima Uprave gradske opštine. Međutim, postoji potreba za širim spektrom aktivnosti koje bi omogućile mladima da se aktivno angažuju u različitim aspektima života u zajednici.
4. **Nedostatak mehanizama praćenja i evaluacije:** Iako se Savet za mlade obavezuje da podnese godišnji izveštaj o svom radu Veću GO Obrenovac, nedostatak mehanizama praćenja i evaluacije može otežati procenu efikasnosti i uticaja programa rada. Uvođenje redovnih evaluacija i mehanizama povratne informacije od strane mladih moglo bi omogućiti kontinuirano unapređenje programa rada.

Unapređenje ovog modela može uključivati širu participaciju mladih u kreiranju programa rada, smanjenje političkog uticaja na odobrovanje programa rada, proširenje delokruga aktivnosti Saveta za mlade i uspostavljanje mehanizama praćenja i evaluacije. Ovo bi moglo doprineti većem uključivanju mladih u procese donošenja odluka, jačanju njihovog građanskog angažovanja i unapređenju demokratskih procesa na lokalnom nivou.

U delu koji se odnosi na način rada:

Ovaj model funkcionisanja Saveta za mlade ima nekoliko potencijalnih manjkavosti koje mogu uticati na efikasnost i inkluzivnost procesa donošenja odluka:

1. **Ograničen broj sednica:** Iako je propisano da Savet za mlade održava redovne sednice najmanje četiri puta godišnje, ovaj broj možda nije dovoljan za adekvatno sagledavanje i rešavanje svih pitanja od značaja za mlade. Potrebno je razmotriti mogućnost povećanja broja sednica ili organizovanje dodatnih radnih grupa kako bi se omogućila veća participacija i uključenost mladih.
2. **Odlučivanje većinom glasova:** Odluke Saveta za mlade donose se većinom glasova prisutnih članova, što može rezultirati situacijom u kojoj manjinska mišljenja nisu adekvatno zastupljena ili uvažena. Važno je osigurati mehanizme koji omogućavaju jednakost svih članova i uzimanje u obzir svih stavova prilikom donošenja odluka.
3. **Nedostatak prava glasa za eksperte:** Iako stručnjaci iz određenih područja mogu učestvovati u radu Saveta za mlade, oni nemaju pravo glasa. Ovo može ograničiti njihovu efektivnost i uticaj u procesu donošenja odluka, posebno ako su njihova znanja i veštine od vitalnog značaja za rešavanje određenih pitanja.
4. **Zavisnost od Veća gradske opštine:** Savet za mlade mora da upućuje svoje predloge, preporuke i mišljenja Veću gradske opštine na dalje postupanje. Ovo može dovesti do situacije u kojoj Savet za mlade nema dovoljno autonomije i moći da utiče na finalne odluke, što može smanjiti njegovu efikasnost i relevantnost u rešavanju problema mladih.

Predlozi za unapređenje ovog modela mogu uključivati veći broj redovnih sednica Saveta za mlade, uvođenje mehanizama za inkluzivno odlučivanje, davanje prava glasa stručnjacima iz određenih područja, kao i osnaživanje Saveta za mlade da samostalnije deluje i donosi odluke u skladu sa potrebama i interesima mladih u lokalnoj zajednici. Ovo bi moglo doprineti većem uključivanju mladih u procese donošenja odluka, jačanju njihovog građanskog angažovanja i demokratskih procesa na lokalnom nivou.

Lokalni Saveti za mlade u regionu

Hrvatska

U Republici Hrvatskoj postoji Savet za mlade Vlade Republike Hrvatske⁷ koji je formiran na osnovu člana 24. stav 1. i 3. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 150/11., 119/14., 93/16., 116/18. i 80/22.). Postojanje lokalnih saveta za mlade definisano je Zakonom o savjetima mladih⁸, koji je usvojen 2014. godine, a dopunjen 2023. godine.

Nakon analize stanja i postojećih zakonskih okvira, u kontekstu preporuka za unapređenje participacije mladih u donošenju odluka na lokalnom nivou, možemo izdvojiti nekoliko ključnih predloga i najboljih rešenja iz Hrvatske koja bi se mogla primeniti u Srbiji:

1. **Definisanje jasnih ciljeva i mandata:** Prema hrvatskom primeru, važno je definisati svrhu osnivanja saveta mladih, naglašavajući ulogu u promociji prava, potreba i interesa mladih na lokalnom nivou. Ovo bi moglo motivisati mlade da se aktivno uključe u politički proces.
2. **Inkluzivan sastav saveta mladih:** Ne paran broj članova saveta mladih je mehanizam koji osigurava veću raznolikost i inkluzivnost. To omogućava širi spektar mišljenja i perspektiva mladih, što je ključno za efikasno predstavljanje njihovih interesa.
3. **Transparentan proces izbora članova:** Uvođenje javnih poziva za kandidate i omogućavanje različitim organizacijama i grupama mladih da nominuju članove moglo bi povećati učešće mladih u političkom procesu u Srbiji.
4. **Definisanje jasnog delokruga rada:** Srbija bi trebalo da jasno definiše zadatke i ovlašćenja saveta mladih, omogućavajući im da aktivno učestvuju u procesima donošenja odluka koje ih direktno pogađaju. Ovo bi podstaklo mlade da preuzmu aktivnu ulogu u lokalnoj politici i programima koji se tiču njihovih života.

⁷ Odluka o osnivanju Savjeta za mlade Vlade Republike Hrvatske, Vlada Republike Hrvatske, 2024., dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_01_10_196.html

⁸ Zakon o savjetima mladih, dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_03_41_724.html

5. **Transparentan način rada:** Propisivanje redovnih sednica saveta mladih i transparentnih procedura za donošenje odluka u Srbiji bi doprinelo većoj odgovornosti i efikasnosti rada. Takođe, rotacija liderstva unutar saveta mogla bi osigurati širi angažman mladih i promovisati različite perspektive.
6. **Koordinacija saveta kroz reprezentativno telo:** U Hrvatskoj postoji udruženje koje okuplja članove 45 saveta mladih s ciljem razmene iskustava i pružanja saveta donosiocima odluka za mlade. Glavni fokus koordinacije je razmena iskustava i pružanje saveta donosiocima odluka za mlade. Takođe, redovno se organizuju susreti između članova saveta mladih radi poboljšanja položaja mladih u društvu.

Ukupno gledano, Srbija bi mogla da prepozna važnost institucionalizovanja saveta mladih kao kanala za participaciju mladih u lokalnoj politici. Implementacija sličnih mehanizama kao što su definisanje jasnih ciljeva, inkluzivan sastav, transparentan proces izbora, definisanje delokruga rada i transparentan način rada mogli bi podstaći veće aktivno učešće mladih u donošenju odluka na lokalnom nivou.

Bosna i Hercegovina

U Bosni i Hercegovini na nivou Federacije od 2010. godine postoji Zakon o mladima federacije Bosne i Hercegovine⁹, na nivou Republike Srpske od 2004. godine postoji Zakon o omladinskom organizovanju¹⁰, dok na nivou Brčko distrikta postoji Zakon o mladima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine¹¹. Sva tri zakona, u kontekstu Saveta za mlade, definišu na nacionalnom ali i lokalnom nivou Vijeće ili omladinski savjet, koje predstavlja krovnu organizaciju omladinskih udruženja i kao takvo učestvuje u kreiranju politika, programa i strategija za mlade u saradnji sa zakonodavnim telima.

Analizirajući zakone o mladima iz Bosne i Hercegovine (Brčko distrikt i Federacija BiH) i Zakon o omladinskom organizovanju iz Republike Srpske, možemo izdvojiti nekoliko ključnih predloga i najboljih rešenja koja bi se mogla primeniti u Srbiji radi unapređenja participacije mladih u donošenju odluka na lokalnom nivou:

1. **Osnivanje omladinskih saveta:** Oba zakona omogućavaju osnivanje omladinskih saveta sa zadatkom zastupanja interesa mladih, planiranja omladinske politike i koordinacije aktivnosti mladih na lokalnom nivou. U Srbiji bi se mogao razmotriti sličan model osnivanja omladinskih saveta koji bi imali ovlašćenja da aktivno učestvuju u donošenju odluka koje se tiču mladih.
2. **Informisanje mladih:** Obavezno informisanje mladih o njihovim pravima, mogućnostima i aktuelnim društvenim pitanjima ključno je za njihovo učešće u lokalnoj zajednici. Programi informisanja mladih trebali bi osigurati nesmetan tok informacija putem različitih medija kako bi se unapredila omladinska politika i jačao omladinski sektor.
3. **Institucionalno učešće mladih:** Podrška institucionalnom učešću mladih u životu lokalne zajednice, uključujući aktivno učestvovanje u planiranju, razvoju i primjeni politika, programa i projekata koji ih direktno zanimaju, ključno je za stvaranje inkluzivnih društava. Srbija bi trebala razmotriti mehanizme koji omogućavaju mladima da budu aktivni u procesima donošenja odluka na lokalnom nivou.

⁹ Zakon o mladima federacije Bosne i Hercegovine, dostupno na <https://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/zakoni/2010/zakoni/22hrv.html>

¹⁰ Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske, dostupno na https://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mpos/Documents/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%20%D0%BE%20%D0%BE%D0%BC%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%BC%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%9A%D1%83%20%D0%A1%D0%93%20%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%98%2098%20-%2004_370464267.pdf

¹¹ Zakon o mladima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, dostupno na <https://skupstinabd.ba/3-zakon/ba/Zakon%20o%20mladima%20Brc-ko%20distrikta%20BiH/001%2018-17%20Zakon%20o%20mladima%20Brc-ko%20distrikta%20BiH%20B.pdf>

4. **Finansiranje omladinskih aktivnosti:** Važnost finansiranja omladinskih aktivnosti kroz budžet, kako je naglašeno u Zakonu Republike Srpske, trebalo bi prepoznati i u Srbiji. Osiguravanje adekvatnih resursa za podršku programima i projektima namenjenim mladima ključno je za njihovo aktivno učešće u društvenom životu.
5. **Raznoliki oblici udruživanja:** Oba zakona pružaju mogućnost osnivanja omladinskih organizacija na različitim principima, uključujući teritorijalne, strukovne i interesne principe. Srbija bi trebala podsticati raznolike oblike udruživanja mladih kako bi se osiguralo da njihovi glasovi budu adekvatno reprezentovani.

Analizirajući razlike između modela Saveta za mlade u Srbiji i Vijeća/Omladinskih savjeta u Bosni i Hercegovini, zaključili smo prednosti modela iz Bosne i Hercegovine, zato što uključuju veću reprezentativnost, direktno učešće mladih u procesu donošenja odluka, saradnju sa zakonodavnim telima i podršku na nacionalnom nivou. Implementacija sličnog modela u Srbiji bi mogla doprineti jačanju aktivnog učešća mladih u donošenju odluka na nacionalnom i lokalnom nivou, te osigurati bolje predstavljanje i zadovoljavanje potreba mladih u društvu.

Crna Gora

U Crnoj Gori Savet za mlade i na nacionalnom i na lokalnom nivou definisan je Zakonom o mladima¹². Zakon o mladima Crne Gore sadrži odredbe koje podržavaju aktivno učešće mladih u procesima donošenja odluka na nacionalnom i lokalnom nivou. Analizirajući zakon, možemo izdvojiti nekoliko ključnih predloga i najboljih rešenja koja bi se mogla primeniti u Srbiji radi unapređenja participacije mladih u donošenju odluka na lokalnom nivou:

1. **Savet za mlade kao savetodavno telo:** Model Saveta za mlade, kao što je definisan u zakonu, može biti ključni mehanizam za uključivanje mladih u proces donošenja odluka. Predstavnici mladih, nevladinih organizacija i drugih relevantnih subjekata mogu zajedno razmatrati pitanja od značaja za mlade i davati predloge za unapređenje omladinske politike.
2. **Reprezentativnost Saveta:** Važno je osigurati da Savet za mlade bude reprezentativan i da uključuje predstavnike širokog spektra mladih i organizacija koje ih zastupaju. Ovo može biti postignuto putem javnih poziva za nominacije predstavnika i uspostavljanjem jasnih kriterijuma za reprezentativnost.
3. **Institucionalna podrška:** Ministarstvo i lokalne samouprave trebalo bi da obezbede adekvatnu podršku Savetu za mlade, uključujući administrativnu i tehničku podršku. To uključuje obezbeđivanje resursa za rad Saveta, kao i osiguravanje pristupa relevantnim informacijama i obukama za članove Saveta.
4. **Transparentnost i otvorenost procesa:** Važno je osigurati transparentnost i otvorenost procesa rada Saveta za mlade. To podrazumeva redovno informisanje javnosti o aktivnostima Saveta, dostupnost zapisnika sa sastanaka, kao i mogućnost javnosti da učestvuje u procesima kroz javne konsultacije i druge mehanizme.
5. **Finansijska podrška:** Ministarstvo i lokalne samouprave trebalo bi da obezbede adekvatna sredstva za finansiranje aktivnosti Saveta za mlade i implementaciju omladinske politike na lokalnom nivou. Ovo uključuje finansiranje programa, projekata i inicijativa koje proizilaze iz preporuka Saveta.
6. **Kontinuirana evaluacija i praćenje:** Važno je sprovođenje kontinuirane evaluacije rada Saveta za mlade kako bi se identifikovali uspesi, izazovi i mogućnosti za unapređenje. Redovno praćenje efekata omladinske politike i aktivnosti Saveta omogućava prilagođavanje strategija i politika u skladu sa potrebama mladih.

¹² Zakon o mladima ("Službeni list Crne Gore", br. 025/19 od 30.04.2019), dostupno na <https://wapi.gov.me/download/e1ac770f-706f-4ba9-99e3-790b64ba464f?version=1.0>

Ukupno gledano, možemo izvesti nekoliko zaključaka i preporuka za Srbiju:

1. **Diverzitet modela:** Postoji raznovrsnost modela organizovanja lokalnih saveta za mlade u zemljama regiona. Dok su Hrvatska i Crna Gora usvojile posebne zakone koji definišu lokalne savete za mlade, Bosna i Hercegovina se oslanja na lokalne krovne organizacije. Ovi modeli pokazuju da postoji više pristupa u organizovanju i podršci mladima na lokalnom nivou.
2. **Nedostatak zakonskog okvira:** Srbija se izdvaja po tome što lokalni saveti za mlade nisu definisani ni jednim zakonom. Nedostatak zakonskog okvira može otežati koordinaciju i podršku mladima na lokalnom nivou, kao i njihovu aktivnu participaciju u donošenju odluka koje ih se tiču.
3. **Potreba za jasnim regulativama:** Nedostatak zakonskog okvira u Srbiji ukazuje na potrebu za usvajanjem jasnih regulativa koje bi definisale formiranje, mandat i funkcionisanje lokalnih saveta za mlade. Ovakve regulative bi pružile smernice za rad i omogućile bolje usklađivanje aktivnosti na lokalnom nivou.
4. **Podrška lokalnim organizacijama:** Model koji se primenjuje u Bosni i Hercegovini, gde lokalne krovne organizacije preuzimaju ulogu lokalnih saveta za mlade, može biti inspirativan za Srbiju. Podrška i jačanje kapaciteta lokalnih organizacija može doprineti efikasnoj podršci mladima na lokalnom nivou.
5. **Uključivanje mladih:** Bez obzira na model, važno je osigurati aktivno uključivanje mladih u procese donošenja odluka na lokalnom nivou. Mladi treba da imaju priliku da izraze svoje stavove, ideje i potrebe, te da aktivno učestvuju u planiranju i sprovođenju programa i aktivnosti namenjenih njima.

Ukratko, Srbija bi trebalo da razmotri usvajanje jasnih regulativa koje bi definisale lokalne savete za mlade, uz podršku lokalnih organizacija i aktivno uključivanje mladih u procese donošenja odluka na lokalnom nivou. Ovakvi koraci mogu doprineti boljem položaju mladih i unapređenju njihovog aktivnog učešća u društvu.

Nakon raspada Jugoslavije, omladinska politika je dugo bila nesistematizovana i neorganizovana. Formiranjem Ministarstva omladine i sporta 2007. godine, formira se novi "delokrug rada" koji gradovi i opštine preuzimaju i time proširuju svoje nadležnosti s namerom da se sistemski bave brigom o mladima. Nakon usvajanja Nacionalne strategije za mlade 2010. godine, kasnije i Zakona o mladima, gradovi i opštine su dobile vetar u leđa da kroz Lokalne akcione planove za mlade i Savete za mlade obezbede aktivno učešće mladih u planiranju, praćenju i realizaciji lokalne brige o mladima. Tek nedavno, usvajanjem Zakona o planskom sistemu, definisan je i način izrade planskih dokumenata za mlade, dok je rad i postojanje Saveta za mlade nažalost ostao u okvirima koji nisu precizno definisani i zavise direktno od političke volje na lokalnu. To su najčešće saveti ili Veća ili Skupštine grada ili opštine, a kako su ova tela isključivo sastavljena od političkih funkcionera, participacija građana je minorna i deklarativna, politike koje se donose su

mahom stihijske ili se kopiraju u odnosu na druge opštine. Nažalost, praksa pokazuje da iako je Savet za mlade mehanizam koji bi trebalo da obezbedi da se glas mladih čuje ne samo u planiranju i prioritiziranju, već i u realizaciji brige o mladima, to nije slučaj i propušta se sjajna prilika da na lokalni postoji telo u kojem se raspravlja, planira, odlučuje, vrednuje, pregovara i rešavaju sukobi, na dobrobit svih u zajednici, a pre svega mladih. I pored istraživanja i projekata koji su se bavili Savetima za mlade, nijedno nije bilo usmereno na njegovo kvalitativno funkcionisanje i ulogu koju ima u novim izazovima tehnološkog doba u kontekstu objedinjavanja svih javnih politika, merenju i postavljanju ciljeva kao autonomne javne politike. Naš plan je da nakon ove analize i širokog konsultativnog procesa izradimo predlog praktične politike koji će dati preporuke kako da se unapredi postojeće stanje sa nefunkcionalnim lokalnim Savetima za mlade, kako bi zajedno došli do rešenja čijim usvajanjem će se precizno definisati delokrug rada i zadaci lokalnih Saveta za mlade, broj i struktura članova i način izbora, način rada, saradnja sa drugim akterima, način obezbeđivanja sredstava za rad, kao i uloga saveta u utvrđivanju godišnjih operativnih planova realizacije brige o mladima kao prioritizirane mere iz lokalne Strategije za mlade.

Zaključci

Analiza trenutnog stanja lokalnih Saveta za mlade u Republici Srbiji otkriva niz izazova, ali i prilika za unapređenje njihove funkcionalnosti i efikasnosti.

Snage:

- **Postojanje zakonodavnog okvira:** Zakon o mladima Republike Srbije postavlja osnovne principe i ciljeve omladinske politike, uključujući formiranje Saveta za mlade.
- **Inicijative lokalnih samouprava:** Mnoge lokalne samouprave su osnovale Savete za mlade, što ukazuje na određeni nivo svesti o važnosti uključivanja mladih u procese donošenja odluka.
- **Aktivnost nekih Saveta:** Iako ima prostora za unapređenje, neki Saveti za mlade su aktivni i rade na poboljšanju položaja mladih u svojim zajednicama.

Slabosti:

- **Nedostatak obaveznosti:** Saveti za mlade su opcionalni, što znači da ne postoji obaveza za njihovo formiranje, što dovodi do varijabilnosti u njihovom postojanju i aktivnosti.
- **Nedovoljna aktivnost i neinformisanost:** Mnogi Saveti za mlade se retko sastaju ili nisu aktivni zbog nedostatka interesa ili inicijative njihovih članova. Takođe, nedostatak informacija o njihovim obavezama doprinosi njihovoj neefikasnosti.
- **Nedostatak finansijskih sredstava:** Većina Saveta za mlade nema adekvatna finansijska sredstva za sprovođenje svojih aktivnosti, što ograničava njihovu operativnost.

Prilike:

- **Unapređenje zakonodavstva:** Nacrt novog Zakona o mladima i Akcioni plan za sprovođenje Strategije za mlade predstavljaju priliku za unapređenje zakonodavnog okvira koji reguliše rad Saveta za mlade.
- **Uključivanje mladih u procese donošenja odluka:** Postoji vidljiv interes mladih za aktivno učešće u lokalnim Savetima za mlade, što može biti osnova za jačanje njihove uloge u društvu.

Pretnje:

- **Nedostatak podrške i političke volje:** Nedostatak podrške lokalnih vlasti i nedovoljna politička volja mogu otežati rad Saveta za mlade i ograničiti njihov uticaj.
- **Nedostatak kontinuiteta:** Česte promene u sastavu i nedostatak kontinuiteta u radu Saveta za mlade mogu narušiti njihovu efikasnost i dugoročno delovanje.

Preporuke za unapređenje sistema lokalnih Saveta za mlade u Republici Srbiji:

- **Jačanje zakonodavnog okvira:** Novi Zakon o mladima treba da precizira obaveze lokalnih samouprava u vezi sa formiranjem i radom Saveta za mlade, uključujući jasno definisane kriterijume za sastav članova Saveta. Osim toga, zakon bi trebalo da propiše obavezno finansiranje Saveta za mlade iz budžeta lokalnih samouprava, kao i postojanje mehanizama za redovnu evaluaciju njihovog rada.
- **Podizanje svesti i edukacija:** Neophodno je sprovesti edukativne programe kako bi se podigla svest mladih o značaju njihovog aktivnog učešća u lokalnoj zajednici i osnažili članovi Saveta za mlade. Ovi programi mogu obuhvatiti radionice o demokratiji, ljudskim pravima, lokalnoj samoupravi i procesima donošenja odluka, kako bi mladi stekli potrebna znanja i veštine za efikasno delovanje unutar Saveta.
- **Finansijska podrška:** Lokalne samouprave treba da obezbede adekvatna finansijska sredstva za rad Saveta za mlade kako bi mogli efikasno da sprovode svoje aktivnosti. Ovo bi uključivalo redovno budžetsko finansiranje, kao i mogućnost apliciranja za dodatna sredstva putem javnih konkursa, sa jasno definisanim kriterijumima i procedurama.
- **Kontinuirana evaluacija i podrška:** Potrebno je uspostaviti mehanizme za redovnu evaluaciju rada Saveta za mlade, uključujući periodične evaluacije od strane lokalnih vlasti, civilnog društva i mladih samih. Takođe, Saveti bi trebalo da imaju pristup stručnoj podršci i mentorstvu kako bi se unapredili u svom radu i efikasnije odgovarali na potrebe mladih u lokalnoj zajednici.
- **Partnerstvo sa mladima:** Saveti za mlade treba da aktivno uključe mlade u proces donošenja odluka, osiguravajući da njihovi interesi budu adekvatno zastupljeni. Ovo bi podrazumevalo organizovanje javnih konsultacija, anketa i radionica u saradnji sa mladima, kao i angažovanje mladih kao članova Saveta i u radnim grupama za specifične teme.

Ove preporuke, uz podršku lokalnih vlasti, civilnog društva i međunarodnih organizacija, mogu značajno unaprediti efikasnost i održivost funkcionisanja lokalnih Saveta za mlade u Republici Srbiji, kao i osigurati veće učešće mladih u procesima donošenja odluka na lokalnom nivou.